

El petit manual de l'enfocament restauratiu global en l'àmbit educatiu:

Introducció

Foto de portada
© Howard Zehr

Coordinació
Subdirecció General de Suport a les Famílies i a la Comunitat Educativa
Servei d'Escola i Famílies
Generalitat de Catalunya

Autoria
Mònica Albertí i Cortès
Elisenda Gonzàlez
M. Helena Tolosa

Juliol de 2023

Presentació

El petit manual que us presentem s'inspira en la sèrie de llibrets editats per Howard Zehr, actualment conegut com l'avi de la restaurativa, anomenats *El petit llibre de la...*, creats amb la intenció d'explicar de manera fàcil i accessible els conceptes clau de la justícia restaurativa, la transformació del conflicte i la construcció de pau en diferents àmbits. Cadascun d'aquests llibrets inclou en la portada una foto de Zehr que també és fotògraf. No és d'estranyar, doncs, que el llibre que va iniciar la concreció del paradigma restauratiu l'anomenés *Changing Lenses* (Canviar de lents) l'any 1989.

Amb el títol i la foto de Zehr volem fer dues coses, per una banda, honorar les seves aportacions i la de tants especialistes que han escrit algun volum de la col·lecció i a totes les persones i professionals que sumen esforços per al canvi de paradigma, la superació del càstig i la cultura de pau. Per altra banda, emfasitzar que la restaurativa implica un canvi de mirada, un canvi de focus; igual que canviarà la fotografia en funció de la lent que utilitzi el fotògraf, també canviarà la nostra manera de fer si mirem la gestió de la convivència d'una manera diferent.

I això és el que va fer Zehr, oferir-nos una nova mirada, primer amb relació al fet delictiu, evidenciant les limitacions del sistema penal, que no funciona ni per a les persones ofeses, que no veuen satisfetes les seves necessitats, ni pel que fa a les persones ofensores, ja que no afavoreix una autèntica responsabilització dels fets.

Justament, és en la transferència del paradigma restauratiu a altres àmbits com el comunitari o l'escolar que s'enriqueix i deixa de ser només una proposta responsiva (per resoldre faltes, incidents i conflictes) per ampliar el focus i incloure tota una sèrie de processos i metodologies per a la creació de comunitat, la millora del sentiment de pertinença, la necessària capacitació en habilitats clau, com l'escolta i la Comunicació NoViolenta, clau per la convivència i la cultura de pau.

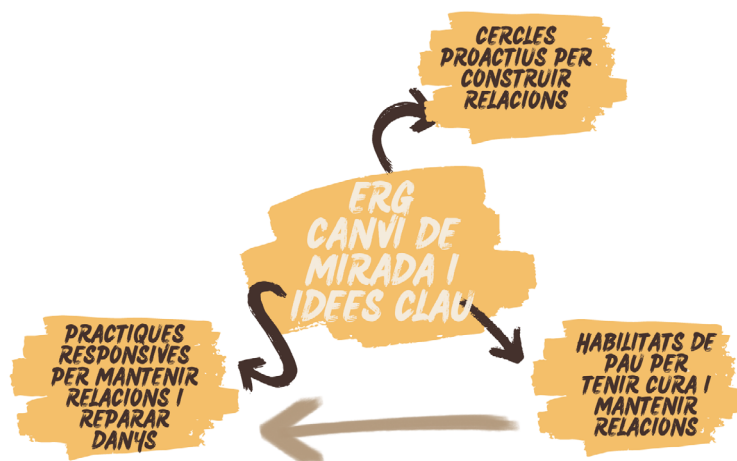
En el manual sintetitzem i clarifiquem el que entenem per Enfocament Restauratiu Global a l'àmbit escolar (en endavant, ERG) tal com podeu trobar en l'espai web del Departament **Una comunitat educativa restaurativa i resilient**.

El manual va dirigit, per una banda, a tots els centres educatius que comencen a interessar-se per la restaurativa, perquè tinguin un recurs on informar-se sobre què és i què implica l'ERG i, per altra banda, a tots els professionals que s'integren en una escola on ja s'està desplegant la restaurativa, perquè puguin accedir a la informació bàsica sobre el que es proposa.

El manual s'estructura en quatre dossiers:

1. El primer: **Canvi de mirada i idees clau.** Inclou una descripció del que és l'ERG i el canvi de mirada que suggereix pel que fa a: el conflicte, la provenció, la conducta, les conseqüències i el càstig. Hi trobareu també un petit resum dels orígens i l'evolució de la Justícia Restaurativa. Les diferències entre implementació parcial i global i l'explicació de l'ERG des de tres figures geomètriques: el cercle, la piràmide i el quadrat.
2. El segon: **Cercles proactius.** Descriu específicament dos tipus de cercles proactius: el Temps de Cercle i els cercles de paraula i aporta recursos per viabilitzar-los i idees per a la seva facilitació.
3. El tercer: **Habilitats de pau.** Inclou la descripció i exemples sobre la Comunicació NoViolenta, l'escolta restaurativa, que és atenta, activa i empàtica i la reflexió restaurativa.
4. El quart: **Pràctiques responsives.** Presenta i concreta les pràctiques responsives per mantenir relacions i reparar danys, com les converses restauratives i les reunions restauratives informals, petites i amb un grup més gran, aportant exemples de cadascuna. I, finalment, inclou un apunt sobre les reunions restauratives més formals.

L'ERG no és només un conjunt de pràctiques per donar resposta al conflicte, com veureu, és un enfocament que implica un canvi de mirada que ens interpel·la a canviar la nostra manera de fer per coherència; per tant, és aquesta mirada la que fonamenta totes les pràctiques. A la vegada, les habilitats de pau són clau per ser competents en la facilitació de les pràctiques responsives. Tenint en compte tot això, podríem sintetitzar la proposta de la següent manera:

Per copsar bé tot el que es proposa i per a totes les persones que comencem a apropar-nos a la restaurativa, recomanem una lectura en ordre, començant pel canvi de mirada (dossier 1) i seguint amb processos proactius (dossier 2), habilitats de pau (dossier 3) i pràctiques responsives (dossier 4). Tanmateix, la presa de decisions sobre per on començar recau en la llibertat de cadascú.

Aquest manual consta dels següents dossiers:

